

Особливості професійної компетентності викладача у роботі з іноземними студентами

**Подковко Христина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент**

Групи адаптації до навчання іноземних студентів

- **Соціокультурна - активний процес взаємодії представника іншої культури і середовища його справжнього проживання.**
- **Соціально-психологічна адаптація розуміється як, вступ іноземного студента в систему міжособистісних відносин, як пристосування особистості до групи, до взаємин у ній, як прояв власного стилю поведінки.**
- **Педагогічна - засвоєння студентами-іноземцями норм і понять професійного середовища, пристосування до характеру, змісту і умов організації навчального процесу, формування у студентів навичок самостійної навчальної та наукової роботи.**

Результати опитування величин традиційних факторів, які впливають на процес адаптації

Таблиця 1

Традиційний фактор	Ранг	Кількість опитаних, %
Кліматичний	1	82,9
Особистісно-психологічний	2	75,3
Адаптація до нової педагогічної системи	3	71,9
Соціально-побутовий	4	68,5
Міжособистісне спілкування	5	62,1
Проживання в інтернаціональному гуртожитку	6	55,7

Труднощі процесу адаптації іноземних студентів

- **Низький загальноосвітній рівень;**
- **Слабка підготовка з профільних дисциплін і спеціальних предметів;**
- **Отримати будь-який диплом про вищу освіту. Подібна установка призводить до такої проблеми, як небажання вчитися.**
- **Відміну форм і методів навчання в українському вузі від форм і методів навчання у вищій школі їхньої рідної країни.**

Професійна компетентність - це професійна підготовка і здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків діяльності, міра і основний критерій його відповідності вимогам професійної діяльності.

Професійна компетентність викладача вищого медичного навчального закладу визначається, як сукупність діяльнісно - рольових і особистісних характеристик, яка забезпечує ефективне виконання ним завдань і обов'язків педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі, міру і основний критерій його відповідності професійній діяльності.

Складові професійної компетентності педагога ВМНЗ

1. Професійні знання:

Психологічні знання

Педагогічні

Знання професійного спрямування

Предметні

Дослідницькі

2. Вміння і навички

3. Професійно-важливі якості

Система професійних знань педагога включає (1-4)

Психологічні знання:

- диференційно-психологічні - знання про особливості засвоєння навчального матеріалу у відповідності з індивідуальними та віковими характеристиками;**
- соціально-психологічні - знання про особливості навчально-пізнавальної і комунікативної діяльності навчальної групи і конкретної особистості в ній, про особливості взаємовідносин та спілкування;**
- аутопсихологічні- знання про позитивні та негативні сторони своєї професійної діяльності, особливості своєї особистості і її характерні якості.**

Система професійних знань педагога включає (2-4)

Педагогічні знання:

- методологічні (знання закономірностей розвитку загально філософського ряду, обумовленість цілей виховання і навчання та інше);**
- теоретичні (закони, принципи та правила педагогіки та психології, основні форми діяльності та інше);**
- методичні (рівень конструювання навчально-виховного процесу);**
- технологічні (рівень вирішення практичних завдань навчання і виховання в конкретних умовах).**

Система професійних знань педагога включає (3-4)

Комплекс знань професійного спрямування:

- про характерні особливості тієї чи іншої спеціальності;**
- про сучасний стан, умови і перспективи розвитку професії;**
- про систему підготовки кадрів до професійної діяльності;**
- про методологічні основи теоретичної і практичної підготовки фахівців по даній спеціальності тощо.**

Система професійних знань педагога включає (4-4)

Предметні знання – блок, який передбачає оволодіння теоретичними основами і розумінням фахівцем тих явищ, які складають основу дисципліни, що викладається.

Науково-дослідницькі знання - цілісне уявлення викладача про науку як систему знань і метод пізнання; загальний аналіз методології та визначення її місця в науковому пізнанні; сутність загальнонаукових і конкретно наукових методів дослідження; планування і організація наукового експерименту тощо.

Система професійних вмінь педагога включає:

- 1. Вміння «переводити» зміст об'єктивного процесу виховання в конкретні педагогічні задачі.**
- 2. Вміння створити і привести в рух логічно завершену педагогічну систему.**
- 3. Вміння виділяти і встановлювати взаємозв'язки між компонентами і факторами виховання, приводити їх в дію.**
- 4. Вміння врахування і оцінки результатів педагогічної діяльності.**

Теоретична підготовка проявляється в умінні педагогічно мислити, яке передбачає наявність у педагога наступних вмінь:

- аналітичні, через які проявляється узагальнене вміння педагогічно мислити тощо;**
- прогностичні, які проявляються в прогнозуванні педагогічного процесу, розвитку особистості і її соціальних відношень;**
- проєктивні, що полягають у конкретизації педагогічного прогнозування в планах навчання і виховання, обґрунтування способів і етапів їх реалізації тощо;**
- рефлексивні, що проявляються в уміннях педагога аналізувати свою професійну діяльність тощо.**

Практична готовність виражається у зовнішніх вміннях, які можна спостерігати в процесі організаційної і комунікативної діяльності (1-2):

- **мобілізаційні: розвиток інтересу, формування мотивації до навчального процесу; стимулювання до саморозвитку і творчості; забезпечення умов для ефективної самореалізації особистості тощо;**
- **інформаційні: вміння отримувати, систематизувати знання і адаптувати їх до педагогічного процесу; організація їх чіткої і ефективної передачі;**
- **розвиваючі: організація процесу взаємодії з метою створення умов для всебічного розвитку особистості (психічних процесів, властивостей);**

Практична готовність виражається у зовнішніх вміннях, які можна спостерігати в процесі організаційної і комунікативної діяльності (2-2):

- орієнтаційні спрямовані на формування ціннісних установок особистості, її світогляду;**
- перцептивні, що проявляються в загальному вмінні розуміти партнерів по взаємодії тощо;**
- комунікативні спрямовані на організацію педагогічного спілкування: встановлення психологічного контакту; корегувати і управляти процесом; налагоджувати оборотній зв'язок; володіння комунікативною культурою.**

Комунікативні вміння викладача структурно можуть бути представлені як взаємопов'язані групи таких (1-3):

Перцептивні вміння:

- сприймати та адекватно інтерпретувати інформацію про сигнали від партнера по спілкуванню;**
- глибоко проникати в особистісну суть інших людей;**
- визначати, до якого типу особистості та темпераменту належить людина;**
- бачити головне в іншій людині, правильно визначати її ставлення до соціальних цінностей.**

Комунікативні вміння викладача структурно можуть бути представлені як взаємопов'язані групи таких (2-3):

Уміння педагогічного спілкування:

- **оволодіння викладачем уміннями розподіляти увагу та підтримувати її стійкість;**
- **обирати по відношенню до групи та окремих студентів найбільш відповідний спосіб поведінки і звертання;**
- **аналізувати вчинки студентів, бачити за ними мотиви, якими вони керуються, визначати їх поведінку у різноманітних ситуаціях;**
- **створювати досвід емоційних переживань студентів, забезпечувати атмосферу благополуччя;**
- **управляти ініціативою у спілкуванні.**

Комунікативні вміння викладача структурно можуть бути представлені як взаємопов'язані групи таких (3-3):

Уміння педагогічної техніки:

- **вибрати правильний стиль і тон у спілкуванні зі студентами, управляти їх увагою, темпом діяльності;**
- **управляти своїм тілом;**
- **регулювати свій психічний стан (викликати почуття радості, гніву тощо);**
- **володіти технікою інтонування для вираження різних почуттів;**
- **викликати прихильність до себе співрозмовника;**
- **образно передавати інформацію.**

Основні комунікативні вміння викладачів, які навчають іноземних студентів (1-2):

- вміння розпочинати контакт при будь-яких умовах, навіть без знання мови-посередника;**
- вміння керувати своїми емоціями, особливо при вирішенні конфліктів;**
- вміння усвідомлювати особливості своєї культури в порівнянні з культурою студентів;**
- вміння керувати самопочуттям і настроєм при будь-яких обставинах;**
- уміння створити психологічний контакт і теплу емоційну атмосферу в аудиторії;**
- вміння впливати на іноземну аудиторію в залежності від її національного складу;**

Основні комунікативні вміння викладачів, які навчають іноземних студентів (2-2):

- вміння організувати наукову та творчу діяльність студентів-іноземців;**
- вміння не допустити міжкультурних та інших конфліктів в аудиторії;**
- вміння витримати оптимальний темп спілкування, що особливо важливо в інтернаціональній аудиторії;**
- вміння зрозуміти мотиви поведінки іноземних студентів під час спілкування з викладачем і між собою.**

Професійні якості педагога:

Під професійними якостями розуміються індивідуальні особливості суб'єкта діяльності, що впливають на ефективність діяльності й успішність її засвоєння, які є стійкими, суттєвими, рівноцінними та можуть спостерігатися.

Таблиця 2. Модель професійних якостей педагога

Професійні якості педагога				
Підсистеми				
Професійного мислення	Професійної спрямованості	Експресивна	Організаторська	Комунікативна
Аналітико-конструктивний склад; Самостійність мислення; Гнучкість; Відкритий тип пізнавального відношення; Динамічність; Критичність мислення; Продуктивність; творчість	Принциповість Високий рівень професійної мотивації Адекватна самооцінка Адекватний рівень домагань Цілеспрямованість Гуманістична спрямованість Ідейна переконаність Позитивне ставлення до самого себе	Емоційно - вольова стабільність Стійкість до стресу Оптимізм Емоційна сприйнятливність Витримка Оптимістичність Самоконтроль	Відповідальність Вимогливість Працездатність Ініціативність Вміння організувати себе Розпорядливість Наполегливість	Контактність Емпатійність Терпимість Високий рівень децентрації Тактовність Рефлексивність Високий рівень ідентифікації Толерантність

Голос викладача повинен бути спокійним, не гучним і не тихим: якщо студенти з азіатського регіону негативно сприймають гучний голос, інтерпретуючи його як крик, то латиноамериканців чи арабів, з їх жвавістю характеру, втомить тиха та розмірена розповідь викладача.

Щоб підтримувати увагу іноземних студентів, **мова** викладача повинна бути емоційною.

Дикція педагога під час викладання англomовним студентам має бути максимально чіткою, але не перебільшена.

Міміка і жести викладача повинні бути зрозумілими та сприйнятими студентами, що не завжди є легким завданням, оскільки в різних культурах міміка і жести мають різне, а часом і протилежне значення.

Таким чином, педагог повинен володіти технологією і технікою педагогічного спілкування, ефективно використовувати **вербальні та невербальні** засоби і прийоми впливу на студента.

Не менш важливим моментом у педагогічному спілкуванні є **ставлення до часу**. Ще засновник теорії міжкультурної комунікації Е. Холл поділяв культури на монохромні і поліхромні по відношенню їх представників до часу.

Стилi професiйного спiлкування та дiяльностi викладача:

- При авторитарному стилi викладач виявляє тенденцiю на жорстке управлiння та всеохоплюючий контроль дiяльностi студентiв.
- Головною особливiстю демократичного стилю викладача є те, що студентська група взагалi та кожний студент зокрема сприймаються педагогом як колеги, як рiвноправнi партнери у спiлкуванні та дiяльностi, викладач постiйно актуалiзує самостiйностi студентiв у навчальнiй, науковiй та професiйнiй дiяльностi.
- Головною особливiстю лiберального стилю є самоусування педагога iз освiтнього процесу, зняття вiдповiдальностi за все, що вiдбувається.

Дякую за увагу!